

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

8. mai 2008*

Kohtuasjas C-491/06,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Vestre Landsreti (Taani) 23. novembri 2006. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. novembril 2006, menetluses

Danske Svineproducenter

versus

Justitsministeriet,

menetluses osales:

Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV),

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees A. Rosas, kohtunikud U. Lõhmus, J. Klučka (ettekandja), A. Ó Caoimh ja P. Lindh,

* Kohtumenetluse keel: taani.

kohtujurist: Y. Bot,
kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikus menetluses ja 28. novembri 2007. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Danske Svineproducenter, esindaja: advokaat H. Sønderby Christensen,
- Den Europæiske Dyre- og Kødhandelsunion (UECBV), esindaja: J.-L. Mériaux, keda abistas advokaat J. Seeger Perregaard,
- Taani valitsus, esindaja: B. Weis Fogh, keda abistas advokaat P. Biering,
- Belgia valitsus, esindaja: A. Hubert,
- Kreeka valitsus, esindajad: I. Chalkias ja S. Papaioannou,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: F. Erlbacher ja H. Støvlbæk,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 19. novembri 1991. aasta direktiivi 91/628/EMÜ — mis käsitleb loomade kaitset vedamise ajal ja millega muudetakse direktiive 90/425/EMÜ ja 91/496/EMÜ (EÜT L 340, lk 17; ELT eriväljaanne 03/12, lk 133), mida on muudetud nõukogu 29. juuni 1995. aasta direktiiviga 95/29/EÜ (EÜT L 148, lk 52; ELT eriväljaanne 03/17, lk 466; edaspidi „direktiiv 91/628”) — lisa I peatüki A jaotise punkti 2 alapunkti b, VI peatüki punkti 47 D osa ja VII peatüki punkti 48 lõike 3 kolmanda taande tõlgendamist.
- 2 Nimetatud eelotsusetaotlus esitati kutseliidu Danske Svineproducenter ja Justitsministerieti (justiitsministeerium) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab direktiivi 91/628 ülevõtmist Taani õigusesse.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

Direktiiv 91/628

- 3 Direktiivi 95/29 põhjendused 3 ja 4 on sõnastatud järgmiselt:

„mõnedes liikmesriikides kehtivad eeskirjad veo kestuse, söötmise ja jootmise ajavahemike, puhkeaegade ja ruuminõuete kohta; nimetatud eeskirjad on mõnel juhul

äärmiselt üksikasjalikud ning mõned liikmesriigid kasutavad neid ühendusesisese elusloomakaubanduse piiramiseks; loomade vedamisega tegelevad isikud vajavad selgelt määratletud kriteeriume, mis võimaldavad neil tegutseda kogu ühenduse ulatuses, sattumata vastuollu erinevate siseriiklike õigusnormidega;

tehniliste tõkete kõrvaldamiseks elusloomadega kauplemisel ja kõnealuste turuorganisatsioonide häireteta tegutsemise võimaldamiseks, tagades samal ajal asjaomaste loomade kaitse rahuldaval tasemel, on siseturu kontekstis vaja muuta direktiivi 91/628/EMÜ eeskirju, pidades silmas veo kestuse ja puhkeagade, söötmise ja jootmise ajavahemike ning ruuminõuete ühtlustamist teatavat liiki loomade osas”.

- 4 Direktiivi 91/628 artikli 1 lõike 1 punkti a kohaselt kohaldatakse seda direktiivi koduloomadena peetavatele sigadele.
- 5 Kõnesoleva direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti aa kohaselt tagavad liikmesriigid, et „loomade ruuminõuded (laadimistihedus) vastavad vähemalt lisa VI peatükis sätestatud arvudele selles peatükis osutatud loomade ja transpordivahendite osas” ja et „veo kestus ja puhkeajad ning söötmise ja jootmise ajavahemikud teatavat liiki loomade puhul vastavad lisa VII peatükis sätestatule nimetatud peatükis osutatud loomade osas, ilma et see piiraks [nõukogu 20. detsembri 1985. aasta] määruse (EMÜ) nr 3820/85 [...] sätete kohaldamist”.
- 6 Direktiivi 91/628 artikli 5 A jaotise punkti 1 alapunkti c kohaselt tagavad liikmesriigid, et iga vedaja kasutab selles direktiivis osutatud loomade vedamiseks

transpordivahendeid, mis tagavad ühenduse nõuete täitmise loomade heaolu osas vedamise ajal, eelkõige lisas sätestatud nõuete ja artikli 13 lõikega 1 kooskõlas sätestatavate nõuete täitmise.

- 7 Direktiivi 91/628 lisa I peatükk sisaldab sätteid, mis muu hulgas reguleerivad ka koduloomadena peetavate sigade transporti. Selle peatüki A jaotise punkti 2 alapunktid a–c sätestavad:

„a) Loomadele võimaldatakse piisavalt ruumi, et nad saaksid seista loomulikus asendis, ja vajadusel püstitatakse sisevaheseinad, et kaitsta loomi transpordivahendi liikumise puhul. Loomadele võimaldatakse lamamisruum, kui loomade kaitse eritingimustega ei ole sätestatud teisiti.

b) Transpordivahendid ja konteinerid on ehitatud ja neid kasutatakse viisil, mis kaitseb loomi halva ilma ja ilmastikutingimuste oluliste kõikumiste eest. Ventilatsioon ja õhu hulk peab olema vastavuses veotingimuste ja veetavate loomaliikidega.

Loomade veoruumis [edaspidi „veoruum”] ja selle igal korrusel peab olema piisavalt ruumi, et tagada piisav ventilatsioon loomade kohal ka siis, kui loomad püsti seisavad, mitte mingil juhul takistades nende loomulikku liikumist.

c) Transpordivahendid ja konteinerid peavad olema kergesti puhastatavad, põgenemiskindlad ning ehitatud ja kasutatavad viisil, mis väldib loomade vigastamist

ja tarbetuid kannatusi ning kindlustaks nende turvalisuse vedamise ajal. [...] Konteinerid peavad võimaldama loomade jälgimist ja hooldamist ning olema paigutatud viisil, mis ei takistaks ventilatsiooni. [...]"

8 Direktiivi 91/628 lisa VI peatüki punkti 47 D osa sätestab, et sigade raudtee- ja maanteetranspordi korral peab „[k]õikidel sigadel [...] olema võimalus vähemalt pikali heita ja püsti tõusta seisvasse asendisse” ja et „[n]ende minimaalsete nõuete täitmiseks ei tohiks umbes 100 kg kaaluvate sigade laadimistihedus ületada 235 kg/m²”. Peale selle võib „[s]igade tõust, suurusest ja füüsilisest seisundist olla tingitud, et [...] minimaalset nõutavat pindala tuleb suurendada; samuti võib osutada vajalikuks maksimaalne 20% suurendamine sõltuvalt ilmastikutingimustest ja veo kestusest”.

9 Direktiivi 91/628 lisa VII peatüki punkti 48 lõigete 2 ja 3 kohaselt:

„2. [Lõikes] 1 osutatud liikide hulka kuuluvate loomade vedu ei tohi kesta üle kaheksa tunni.

3. [Lõikes] 2 osutatud veo maksimaalset kestust võib pikendada, kui transpordiva-hend vastab järgmistele lisanõuetele:

[...]

- loomadele on otsene juurdepääs,

- transpordivahendis on piisav ventilatsioon, seda võib reguleerida sõltuvalt temperatuurist (sise- ja välistemperatuur)

[...]”

- 10 Direktiiv 91/628 tunnistati kehtetuks ja asendati 5. jaanuaril 2007 nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määrusega (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ning määrust (EÜ) nr 1255/97 (ELT 2005, L 3, lk 1).

Määrus (EÜ) nr 411/98

- 11 Nõukogu 16. veebruari 1998. aasta määruse (EÜ) nr 411/98 (loomade kaitse täiendavate normide kohta, mida kohaldatakse eluskarja vedavatele maanteeõidukitele üle kaheksa tunni kestva veo puhul; EÜT L 52, lk 8; ELT eriväljaanne 03/22, lk 294) artikkel 1 sätestab:

„Kui direktiivi 91/628/EMÜ lisa VII peatüki [lõikega] 2 sätestatud veo kestus ületab kaheksat tundi, peavad koduloomadena peetavate kabjaliste, veiste, lammaste,

kitsede ja sigade ühendusesisesteks vedudeks kasutatavad maanteesõidukid vastama käesoleva määruse lisas ettenähtud täiendavatele normidele.”

¹² Määruse nr 411/98 lisa punkt 3 sätestab:

„Juurdepäas

Vedamiseks kasutatavad veokid peavad olema varustatud nõnda, et kõigi veetavate loomade juurde on võimalik pidevalt otse pääseda nende kontrollimiseks ja asjakohaseks hooldamiseks, eriti söötmiseks ja jootmiseks.”

Siseriiklik õigus

¹³ Direktiiv 91/628 võeti Taani õigusesse üle 16. aprilli 1993. aasta määrusega nr 201 loomade kaitse kohta vedamise ajal. Seda määrust muudeti hiljem 13. juuli 2005. aasta määrusega nr 734 (edaspidi „määrus nr 734”), millega Justitsministeriet kehtestas sigade transporti reguleeriva uue korra. Määrus nr 734 jõustus selle artikli 2 lõike 1 kohaselt 15. augustil 2005, kuid laadimistihedust käsitlevad sätted jõustusid selle artikli 2 lõike 2 kohaselt 15. augustil 2006.

Määruse nr 734 veoruumi kõrgust reguleerivad sätted

14 Määruse nr 734 artikkel 6¹ sätestab:

„1. Üle 40 kg kaaluvate sigade transpordil peab iga platvormidevaheline sisemine kõrgus mõõdetuna põranda kõrgeimast punktist lae madalaima punktini (nt tala või tugevduse alumine külj) vastama järgmistele tingimustele:

Sead		
Keskmine kaal kg	Sisemine kõrgus mehhaanilise ventilatsioonisüsteemi kasutamisel	Sisemine kõrgus muu ventilatsioonisüsteemi kasutamisel
40	74 cm	89 cm
50	77 cm	92 cm
70	84 cm	99 cm
90	90 cm	105 cm
100	92 cm	107 cm
110	95 cm	110 cm
130	99 cm	114 cm
150	103 cm	118 cm
170	106 cm	121 cm
190	109 cm	124 cm
210	111 cm	126 cm
230	112 cm	127 cm

[...]

3. Mehhaaniline ventilatsioonisüsteem peab tagama piisava ja võrdselt jaotatud ventilatsiooni võimsusega vähemalt $61 \text{ m}^3/\text{h}$ 100 kg sigade kohta. Kui üle 40 kg kaaluvate sigade veo kogukestus ületab 8 tundi, siis tuleb järgida ka lisa 3 A jaotise punkti 2 tingimusi, kui kasutatakse mehhaanilist ventilatsioonisüsteemi.

4. Sigade hoidmise ruumis ja selle igal tasemel peab igal hetkel olema piisavalt ruumi, et tagada piisav ventilatsioon normaalasendis püstiseivate sigade kohal, takistamata mingil moel nende loomulikku liikumist.

5. Kui üle 40 kg kaaluvate sigade veo kogukestus ületab 8 tundi, peab kasutatav sõiduk olema sisustatud selliselt, et igal hetkel oleks igal tasemel võimalik tagada, nt eemaldatava katuse ja liikuvate platvormide või samaväärsete konstruktsioonide abil, sisemine kontrollikõrgus vähemalt 140 cm, mõõdetuna põranda kõrgeimast punktist lae madalaima punktini (nt tala või tugevduse alumine külg). 140 cm-se sisemise kontrollikõrguse saavutamisel peab loomade transportimisel mitmel platvormil teiste tasemete lagedealune kõrgus vastama jätkuvalt vähemalt lõikes 1 sätestatule.”

15 Määruse nr 734 artikkel 3 sisaldab järgmisi üleminekusätteid:

„1. Furgoonautode, veoautode, haagiste, poolhaagiste ja muude veokite puhul, mille esmane registreerimine toimub hiljemalt 15. augustil 2005, võivad vedajad kuni

15. augustini 2010 kohaldada üle 40 kg kaaluvate sigade vedudel kestusega üle 8 tunni järgmisi eeskirju:

Üle 40 kg kaaluvate sigade veol peab iga platvormidevaheline sisemine kõrgus mõõdetuna põranda kõrgeimast punktist lae madalaima punktini (nt tala või tugevduse alumine külj) vastama järgmistele tingimustele:

Sead		
Keskmine kaal kg	Sisemine kõrgus mehhaanilise ventilatsioonisüsteemi kasutamisel	Sisemine kõrgus muu ventilatsioonisüsteemi kasutamisel
40–110 kg kaaluvad sead	100 cm	107 cm
110–150 kg kaaluvad sead	110 cm	118 cm
150–230 kg kaaluvad sead	112 cm	127 cm
Üle 230 kg kaaluvad sead	> 112 cm	> 127 cm

2. Mehhaaniline ventilatsioonisüsteem peab tagama piisava ja võrdselt jaotatud ventilatsiooni võimsusega vähemalt $61 \text{ m}^3/\text{h}$ 100 kg sigade kohta.

3. Sigade hoidmise ruumis ja selle igal tasemel peab igal hetkel olema piisavalt ruumi, et tagada piisav ventilatsioon normaalasendis püstiseisvate sigade kohal, takistamata mingil moel nende loomulikku liikumist.

4. Enne artikli 2 lõike 2 põrandapinda reguleerivate normide jõustumist peab sigade vedamisel, kui sisemine platvormidevaheline kõrgus on 100 cm, olema 100 kg sigade kohta vähemalt 0,42 m² põrandapinda.”

- 16 Määruse nr 734 sätted, mis reguleerivad laadimistihedust määruse nr 734 I lisas, mis vahetab välja 16. aprilli 1993. aasta määruse nr 201 II lisa, sätestavad:

„D. Sead

Raudtee- ja maanteetransport, sh haagistega transport

1. Alla 8 tunni kestev vedu:

Eluskaal (kg)	Põrandapind looma kohta (m ²)
25	0,17
50	0,26
75	0,33
100	0,42
200	0,70
250 või rohkem	0,80

Sigade tõust, suurusest ja füüsilisest seisundist võib olla tingitud, et eespool nimetatud minimaalset nõutavat pindala tuleb suurendada; samuti võib osutada vajalikuks maksimaalne 20% suurendamine sõltuvalt ilmastikutingimustest ja veo kestusest.

2. Üle 8 tunni kestev vedu:

Eluskaal (kg)	Põrandapind looma kohta (m ²)
25	0,20
50	0,31
75	0,39
100	0,50
200	0,84
250 või rohkem	0,96"

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et Danske Svineproducenter on Taani seakasvatajate huve kaitsev kutseliit. Ta ühendab ligikaudu 1700 seakasvatajat, kelle kogutoodang moodustab kaks kolmandikku Taani seatoodangust.
- 18 Danske Svineproducenter esitas 14. mail 2005. aastal Vestre Landsretti (Lääne ringkonnakohus) Justitsministeriети peale kaebuse, milles ta väitis, et direktiivi 91/628 Taani õigusesse ülevõtavad õigusnormid, mida on muudetud määrusega nr 734, ei ole kooskõlas selle direktiivi sätetega, EÜ artiklitega 28–30 ja 49 ega ka määrusega

nr 1/2005. Täpsemalt leiab Danske Svineproducenter, et mitmesugused nõuded, mis on sätestatud määruses nr 734, mis ei olnud tema kaebuse esitamise päeval veel jõus-
tunud, on õigusvastased.

- 19 Kuna Vestre Landsret leidis, et kohtuasja lahendamine sõltub direktiivi 91/628 teata-
vate sätete tõlgendamisest, otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule
järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas nõukogu direktiivi 91/628 [...] lisa I peatüki A jaotise punkti 2 alapunkti b ja VII peatüki [punkti] 48 [lõike] 3 kolmanda taande sätteid tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil ei ole õigust kehtestada siseriiklikku üleminekukorda, mille kohaselt peab 40–110 kg kaaluvate sigade vedamisel, kui veo kestus ületab 8 tundi, sõiduki iga taseme sisemine kõrgus, mõõdetuna põranda kõrgeimast punktist lae madalaima punktini, olema vähemalt 100 cm, juhul kui kasutatakse mehaanilist ventilatsioonisüsteemi?
- 2) Kas nõukogu direktiivi 91/628 [...] lisa I peatüki A jaotise punkti 2 alapunkti b ja VII peatüki [punkti] 48 [lõike] 3 kolmanda taande sätteid tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil ei ole õigust kehtestada siseriiklikku korda, mille kohaselt tuleb 40 kg ja enam kaaluvate sigade vedamisel, kui veo kogukestus ületab 8 tundi, kasutada transpordivahendit, mis — näiteks tänu eemaldatavale katusele ja liikuvatele platvormidele või samaväärsetele konstruktsioonidele — kindlustab kogu veo ajaks, et sisemine kontrollikõrgus 140 cm oleks tagatud igal tasemel, mõõdetuna põranda kõrgeimast punktist lae madalaima punktini, samas kui loomade veo korral mitmetel tasemetel peab iga taseme sisemine kõrgus olema vähemalt 92 cm, kui veetavate sigade keskmine kaal on 100 kg ja kasutatakse mehaanilist ventilatsioonisüsteemi?

- 3) Kas nõukogu direktiivi 91/628 [...] lisa VI peatüki punkti 47 D osa sätteid tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil ei ole lubatud kehtestada siseriiklikku korda, mille kohaselt peab üle 8 tunni kestva veo korral olema 100 kg sigade kohta vähemalt 0,50 m² põrandapinda?”

Suulise menetluse uuendamise taotlus

- 20 Põhikohtuasja hageja taotles 27. detsembri 2007. aasta kirjaga suulise menetluse uuendamist, kuna tema väitel edastas Taani valitsus vahetult enne istungit Euroopa Kohtule fotod, mis ei võimaldanud tal oma huve kaitsta seoses niisuguste tõendite esitamisega, mida ta peab ebaõiglaseks, hilinenuks ja tendentslikuks. Peale selle väitis hageja, et asjaolu, et tema kirjalike märkuste lisasid ei edastatud teistele kirjalikke märkusi esitanud isikutele, kujutab endast tema kaitseõiguse rikkumist.
- 21 Kõigepealt tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib Euroopa Kohus omal algatusel või kohtujuristi ettepanekul või poolte taotlusel kodukorra artikli 61 kohaselt määrusega suulise menetluse uuendada, kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt informatsiooni või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumentidele, mille üle pooled ei ole vaieldud (vt 4. veebruari 2000. aasta määrus kohtuasjas C-17/98: Emesa Sugar, EKL 2000, lk I-665, punkt 18; 14. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-210/03: Swedish Match, EKL 2004, lk I-11893, punkt 25, ja 28. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-466/03: Albert Reiss, EKL 2007, lk I-5357, punkt 29).
- 22 Lisaks näeb EÜ artikkel 234 ette Euroopa Kohtu ja siseriiklike kohtute vahel otsese koostöö väljaspool kohtumenetlust, mis ei sõltu poolte taotlustest, kuid mille raames neil on võimalik esitada kirjalikke märkusi ning mille raames neile võidakse teha

ettepanek esitada kohtuistungil suulisi märkusi (vt selle kohta 14. juuli 1971. aasta määrus kohtuasjas 6/71: Rheinmühlen Düsseldorf, EKL 1971, lk 719, punkt 1, ja 14. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-496/04: Slob, EKL 2006, lk I-8257, punkt 34).

23 Peale selle on EÜ artikli 234 järgses menetluses, mis põhineb selgel siseriiklike kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete eristamisel, kohtuasja faktiliste asjaolude hindamine vaid siseriikliku kohtu pädevuses (vt eeskätt 9. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-211/03, C-299/03 ja C-316/03–C-318/03: HLH Warenvertrieb ja Orthica, EKL 2005, lk I-5141, punkt 96, ja 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-119/05: Lucchini, EKL 2007, lk I-6199, punkt 43). Euroopa Kohus on pädev otsustama üksnes ühenduse õigusnormide tõlgenduse või kehtivuse üle, lähtudes talle siseriikliku kohtu poolt esitatud asjaoludest (vt eelkõige 16. märtsi 1978. aasta otsus kohtuasjas 104/77: Oehlschläger, EKL 1978, lk 791, punkt 4, ja 28. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-467/04: Gasparini jt, EKL 2006, lk I-9199, punkt 41). Liikmesriigi kohtu ülesanne on aga selle raames kindlaks teha vaidluse aluseks olevad asjaolud ning teha sellest järeldused oma otsuse jaoks (vt selle kohta eelkõige 29. aprilli 1982. aasta otsus kohtuasjas 17/81: Pabst & Richarz, EKL 1982, lk 1331, punkt 12, ja 11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-291/05: Eind, ELK 2007, lk I-10719, punkt 18).

24 Fotode kohta, mille Euroopa Kohtule edastamine on vaidlustatud, tuleb märkida, et enne istungit toimunud kohtunike ja advokaatide nõupidamisel teavitas Euroopa Kohus viimaseid, et kõnesolevaid fotosid ei olnud kohtunikele edastatud ning et nende esitamist kohtuistungil ei lubata.

25 Mis puudutab argumenti, et põhikohtuasja hageja märkustele lisatud dokumente ei olnud edasi saadetud, siis tuleb tõdeda, et need märkused edastati teistele kirjalikke märkusi esitanud isikutele ilma kõnesolevate dokumentideta nende mahu tõttu. Samuti on selge, et viimatinimetatud olid teadlikud kõnesolevate lisade olemasolust, mille üksikasjalik nimekiri moodustas märkuste viimase osa, mistõttu nimetatud

isikuil oli võimalik nendega tutvuda Euroopa Kohtu kantseleis või taotleda nende edastamist.

- 26 Eelnevaid kaalutlusi arvestades ei ole põhikohtuasja hageja esitatud suulise menetluse uuendamise taotlust põhjust rahuldada.

Eelotsuse küsimused

Sissejuhatavad märkused

- 27 Tuleb meelde tuletada, et EÜ artikli 249 kolmanda lõigu kohaselt on direktiiv saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku selle riigi ametiasutustele.
- 28 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on igal direktiivi adressaadiks oleval liikmesriigil kohustus võtta siseriiklikus õiguses kõik vajalikud meetmed, et tagada direktiivi täielik mõju vastavalt selles sätestatud eesmärkidele (vt eelkõige 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-336/97: komisjon vs. Itaalia, EKL 1999, lk I-3771, punkt 19, ja 5. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-321/05: Kofoed, EKL 2007, lk I-5795, punkt 41).
- 29 Tuleb esile tuua, et Euroopa Kohus on juba sedastanud, et direktiivi 91/628 peamine eesmärk on loomade kaitse vedamise ajal (vt selle kohta 17. jaanuari 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-37/06 ja C-58/06: Viamex Agrar Handel ja ZVK,

EKL 2008, lk I-69, punkt 29). Samas on ka selge, nagu see nähtub direktiivi 91/628 algredaktsiooni põhjendusest 2 ja direktiivi 95/29 põhjendusest 4, et direktiiv 91/628 võeti vastu osana ühenduse poliitikast, mille eesmärk on tehniliste tõkete kõrvaldamine elusloomade kaubanduses ja asjaomase turukorralduse tõrgeteta toimimise võimaldamine.

30 Peale selle tuleneb direktiivi 95/29 põhjendusest 4, et direktiivi 91/628 eesmärk on ühtlustada eeskirjad, mis reguleerivad teatavat liiki loomade veo kestust ja puhke-aegu, söötmise ja jootmise ajavahemikke ning ruuminõudeid. Siiski tuleb märkida, et direktiiv 91/628 sisaldab osaliselt täpseid ja osaliselt üldisi sätteid (vt selle kohta 11. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C-350/97: Monsees, EKL 1999, lk I-2921, punkt 26).

31 Neil asjaoludel tuleb direktiiv 91/628 üle võtta selles taotletavaid eesmärke järgides ning liikmesriikide kaalutlusruum sõltub selle direktiivi sätete täpsusest. Samuti peab selle ülevõtmise juures rangelt kinni pidama proportsionaalsuse põhimõttest. Euroopa Kohus on selle kohta sedastanud, et ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluvat proportsionaalsuse põhimõtet, mis on Euroopa Kohtu praktikas sageli kinnitust leidnud, muu hulgas ühise põllumajanduspoliitika valdkonnas (vt eelkõige 12. juuli 2001. aasta otsus kohtuasjas C-189/01: Jippes jt, EKL 2001, lk I-5689, punkt 81, ja 7. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-310/04: Hispaania vs. nõukogu, EKL 2006, lk I-7285, punkt 97), peavad järgima nii ühenduse õiguslooja kui ka siseriiklikud õigusloojad ja ühenduse õigust kohaldavad siseriiklikud kohtud (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Viamex Agrar Handel ja ZVK, punkt 33).

32 Järelikult on ülevõtmisprotsessile olemuslik, et liikmesriigid peavad arvestama peamise eemärgiga kaitsta loomi vedamise ajal, takistamata samas teiste direktiiviga 91/628 taotletavate eesmärkide saavutamist.

- 33 Seda, kas niisugused siseriiklikud meetmed, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tagavad direktiivi 91/628 sätete mõju kooskõlas selles taotletavate eesmärkide ja proportsionaalsuse põhimõttega, tuleb hinnata neid märkusi silmas pidades.

Esimene ja teine küsimus

- 34 Esimese ja teise küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas direktiivi 91/628 lisa I peatüki A jaotise punkti 2 alapunkti b ja VII peatüki punkti 48 lõike 3 kolmandat taanet tuleb tõlgendada selliselt, et need lubavad liikmesriigil kehtestada:

- siseriikliku üleminekukorra, mille kohaselt peab 40–110 kg kaaluvate sigade vedamisel, kui veo kestus ületab 8 tundi, sõiduki iga taseme sisemine kõrgus, mõõdetuna põranda kõrgeimast punktist lae madalaima punktini, olema vähemalt 100 cm, juhul kui kasutatakse mehaanilist ventilatsioonisüsteemi;

- siseriikliku korra, mille kohaselt tuleb 40 kg ja enam kaaluvate sigade vedamisel, kui veo kogukestus ületab 8 tundi, kasutada transpordivahendit, mis kindlustab kogu veo ajaks, et igal tasemel oleks tagatud kontrollpunkt kõrgusega 140 cm, samas kui sõiduki puhul, millel on mehaaniline ventilatsioonisüsteem ja mitu taset, peab iga taseme minimaalne kõrgus olema vähemalt 92 cm, kui veetavate sigade keskmine kaal on 100 kg.

- 35 Tuleb märkida, et direktiivi 91/628 sätted kohustavad liikmesriike võtma vastu miinimumnormid, mis tagaksid, et sigadel oleks maanteetranspordi ajal piisavalt põrandapinda ja ruumi ning piisav ventilatsioon, mida tuleb vastavalt suurendada, kui veo kestus ületab 8 tundi.
- 36 Direktiivi 91/628 artikli 5 A osa punkti 1 alapunkt c kohustab liikmesriike tagama, et iga vedaja kasutab selles direktiivis osutatud loomade vedamiseks transpordivahendeid, mis tagavad ühenduse nõuete täitmise loomade heaolu osas vedamise ajal ning eelkõige selle direktiivi lisas sätestatud ja kooskõlas selle artikli 13 lõikega 1 sätestatavate nõuete täitmise. Direktiivi 91/628 artikli 3 lõike 1 punkt aa sätestab, et liikmesriigid peavad tagama, et loomade ruuminõuded (laadimistihedus) vastavad vähemalt selle lisa VI peatükis sätestatud arvudele. Mainitud VI peatükk, mille punkti 47 D osas on kehtestatud sigade laadimistihedused, sätestab, et kõigil sigadel peab olema võimalus vähemalt pikali heita ja püsti tõusta seisvasse asendisse. Samas on täpsustatud, et nende miinimumnõuete täitmiseks ei tohiks umbes 100 kg kaaluvate sigade laadimistihedus ületada 235 kg/m^2 . Lisaks sätestatakse selles sättes, et sigade tõust, suurusest ja füüsilisest seisundist võib olla tingitud, et eespool nimetatud minimaalset nõutavat pindala tuleb suurendada; samuti võib osutada vajalikuks maksimaalne 20% suurendamine sõltuvalt ilmastikutingimustest ja veo kestusest.
- 37 Peale selle tuleb toonitada, et direktiiv 91/628 sätestab lisa I peatüki A jaotise punkti 2 alapunktis b vaid seda, et transpordivahendite loomade veoruumis ja selle igal korrusel peab olema piisavalt ruumi, et tagada piisav ventilatsioon loomade kohal ka siis, kui loomad püsti seisavad, takistamata mingil juhul nende loomulikku liikumist. Mis puudutab sama lisa VII peatüki punkti 48 lõike 3 kolmandat taanet, siis lubab see loomi transportida pikemalt kui 8 tundi vaid siis, kui transpordivahend vastab täiendavatele tingimustele ehk eelkõige sellele, et loomadele oleks otsene juurdepääs.

- 38 Kuna ühenduse seadusandja ei kehtestanud ise direktiivis 91/628 veoruumi täpset kõrgust, siis tuleb tunnustada liikmesriikide teatud kaalutlusruumi selle direktiivi sätete täielikku mõju tagavate siseriiklike sätete vastuvõtmisel kooskõlas direktiivi eesmärkide ja ühenduse õigusega.
- 39 Põhikohtuasjas vaidluse all olevate sätete kohta selgub Euroopa Kohtule kirjalikus ja suulises menetluses esitatud märkustest, et Taani Kuningriik soovis muuta direktiivis 91/628 veoruumide kõrguse kohta esitatud väga üldised nõudmised oma õiguses täpseteks kohustusteks. Sellega seoses pidas ta vajalikuks tugineda ühenduse komiteena tegutseva loomade tervishoiu ja heaolu teaduskomitee 11. märtsi 2002. aasta arvamuses esitatud soovitudele, kuna selles arvamuses võeti arvesse värskemaid teaduslikke andmeid kui need, mis olid aluseks direktiivi 91/628 väljatöötamisele. Nimetatud soovitused on Taani valitsuse arvates seega parimaks aluseks selle direktiivi normide täpsustamisel ja loomade kaitse tagamisel.
- 40 Tuleb asuda seisukohale, et põhikohtuasjas käsitletavatega sarnanevad õigusnormid, mis sisaldavad veoruumide kõrguse kohta arvandmeid, et vedajad võiksid lähtuda täpsematest normidest kui direktiivis 91/628 sätestatud, jäävad põhimõtteliselt liikmesriikidele EÜ artiklis 249 antud kaalutlusruumi piiresse, kui nad on osas, milles nad võivad seada kahtluse alla võimaluse saavutada selle direktiiviga taotletavaid eesmärke nagu tehniliste tõkete kõrvaldamine elusloomadega kauplemisel ja vastavate turuorganisatsioonide häireteta tegutsemise võimaldamine, siiski objektiivselt vajalikud ja proportsionaalsed, et aidata saavutada loomade kaitse vedamise ajal, mis on direktiivi 91/628 peamine eesmärk.
- 41 Taani valitsuse märkustest selgub selle kohta, et Taani Kuningriik on põhikohtuasjas vaidluse all olevates õigusnormides seadnud esikohale loomade kaitse vedamise

ajal võrreldes direktiivi 91/628 ülejäänud eesmärkidega. Nimetatud valitsus rõhutab veel, et kuna põhiline mure oli loomade heaolu, otsustas ta vältida loomade asjatuid kannatusi nende vedamisel, võttes sealjuures siiski võimalikult suures osas arvesse esinevaid majanduslikke huve ning eelkõige vedajate huve ja nende võimet kohaneda uute nõudmistega.

42 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud teabest nähtub lisaks, et üks nende siseriiklike õigusnormide eesmärke oli muuta transpordinõuete täitmine keerulisemaks ja kulukamaks, et vähendada kaudselt loomade pikaajalist transporti tapamajadesse. Põhikohtuasjas vaidluse all olevad sätted eeldasid nimelt loomade transpordiks tavaliselt kasutatavate sõidukite ümberehitamist, mis selle valitsuse hinnangul tähendas ekspordijate jaoks 10 000 kuni 20 000 eurot lisakulu autorongi kohta.

43 Neil asjaoludel ei saa välistada, et lisakulutused ja tehnilised probleemid, mis on tingitud niisugustest õigusnormidest nagu põhikohtuasjas vaidluse all, on oma loomult sellised, et need takistavad saavutamast eesmärke kõrvaldada tehnilised tõkkeid elusloomadega kauplemisel ja võimaldada vastavate turuorganisatsioonide häireteta tegutsemine ja piiravad seeläbi kaupade vabaliikumist nii impordi kui ekspordi suunal.

44 Kuna Euroopa Kohtule esitatud toimikus puuduvad andmed põhikohtuasjas vaidluse all olevate õigusnormide mõju kohta ühisturu häireteta toimimisele eriti osas, mis puudutab teiste liikmesriikide seatootjaid, kes veavad loomi Taani territooriumile, siis jääb eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohustuseks kontrollida, kas need õigusnormid põhjustavad tehnilisi probleeme, mis on oma loomult sellised, et need takistavad saavutamast direktiivi 91/628 eesmärke kõrvaldada tehnilised tõkked elusloomadega kauplemisel ja võimaldada vastavate turuorganisatsioonide häireteta

tegutsemine; kohtu ülesandeks jääb ka hinnata nende erinevate asjaolude valguses, kas Taani Kuningriik väljus neid õigusnorme vastu võttes temale selle direktiiviga antud kaalutlusruumi piires. Kõnesolev kohus peab iseäranis kindlaks tegema, kas need õigusnormid — kuivõrd nad võivad seada kahtluse alla nende kahe eesmärgi saavutamise — on siiski objektiivselt vajalikud ja proportsionaalsed, et aidata saavutada loomade kaitse vedamise ajal, mis on selle direktiivi peamine eesmärk.

45 Selleks peab see kohus kõigepealt kontrollima, et põhikohtuasjas vaidluse all olevatest õigusnormidest tingitud lisakulutused ja tehnilised probleemid ei seaks ebasoodsamasse olukorda selle liikmesriigi seatootjaid, kes need normid vastu võttis. Seejärel peab ta veenduma, et need sätted ei mõjukuks karistavalt nimetatud tootjatele, kes soovivad oma toodangut ekspordida, võrreldes teiste liikmesriikide eksporditajatega, kes ei pea kandma autorongide ümberehitusega seotud lisakulutusi. Viimasena peab ta kontrollima, et need sätted ei seaks ebasoodsamasse olukorda teiste liikmesriikide seatootjaid, kes soovivad vedada loomi Taani või selle liikmesriigi kaudu ja kes oleksid samuti kohustatud kohandama oma autorongid Taani õigusnormidele vastavaks.

46 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et põhikohtuasjas käsitletavatega sarnanevad õigusnormid, mis sisaldavad veoruumide kõrguse kohta arvandmeid, et vedajad võiksid lähtuda täpsematest normidest kui direktiivis 91/628 sätestatud, võivad jääda liikmesriikidele EÜ artiklis 249 antud kaalutlusruumi piiresse, kui nad arvestavad selle direktiivi eesmärgiga tagada loomade kaitse vedamise ajal ega takista proportsionaalsuse põhimõtet rikkudes saavutamast samuti selle direktiiviga taotletavaid eesmärke kõrvaldada tehnilised tõkked elusloomadega kauplemisel ja võimaldada vastavate turuorganisatsioonide häireteta tegutsemine. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu kohustus on kindlaks teha, kas põhikohtuasjas vaidluse all olevad õigusnormid arvestavad nende põhimõtetega.

Kolmas küsimus

- 47 Kolmanda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt seda, kas direktiivi 91/628 lisa VI peatüki punkti 47 D osa tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil ei ole lubatud kehtestada siseriiklikku korda, mille kohaselt peab üle 8 tunni kestva veo korral olema 100 kg sigade kohta vähemalt 0,50 m² põrandapinda.
- 48 Esiteks tuleb selle kohta meelde tuletada, et direktiivi 91/628 artikli 3 lõike 1 alapunkti aa kohaselt tagavad liikmesriigid, et loomade ruuminõuded (laadimistihedus) vastavad vähemalt lisa VI peatükis sätestatud arvandmetele selles peatükis osutatud loomade ja transpordivahendite osas. Teiseks sätestab selle peatüki punkti 47 D osa, et selle sättega kehtestatud minimaalsete nõuete täitmiseks ehk selleks, et sigadel oleks võimalus vähemalt pikali heita ja püsti tõusta seisvasse asendisse, ei tohiks umbes 100 kg kaaluvate sigade laadimistihedus ületada 235 kg/m², mis võrdub umbes 0,42 m² põrandapinnaga 100 kg sigade kohta. Peale selle sätestab nimetatud säte, et sigade tõust, suurusest ja füüsilisest seisundist võib olla tingitud, et minimaalset nõutavat pindala tuleb suurendada; samuti võib osutada vajalikuks maksimaalne 20% suurendamine sõltuvalt ilmastikutingimustest ja veo kestusest.
- 49 Direktiivi 91/628 lisa VI peatüki punkti 47 D osa sõnastusest tuleneb seega, et ühenduse seadusandja on sõnaselgelt kehtestanud laadimistiheduse miinimumnormid umbes 100 kg sigade jaoks ja lubanud liikmesriikidel neid norme 20% ulatuses tõsta sõltuvalt ilmastikutingimustest ja veo kestusest.
- 50 Siseriiklik säte, mille kohaselt nõutakse, et üle 8 tunni kestva veo korral peab 100 kg sigade kohta olema vähemalt 0,50 m² põrandapinda, on kooskõlas direktiivi 91/628 minimaalsete ja maksimaalsete normidega, mida on meelde tuletatud käesoleva

kohtuotsuse punktis 48. Sellise sättega ettenähtud minimaalse põrandapinna suurendamine on õigustatud tulenevalt veo kestusest ja jääb ühenduse seadusandja poolt neis sättes lubatud 20% piiresse.

- 51 Neil asjaoludel tuleb kolmandale küsimusele vastata, et direktiivi 91/628 lisa VI peatüki punkti 47 D osa tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil on lubatud kehtestada siseriiklik kord, mille kohaselt peab üle 8 tunni kestva veo korral olema 100 kg sigade kohta vähemalt 0,50 m² põrandapinda.

Kohtukulud

- 52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamiseiga seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

- 1. Põhikohtuasjas käsitletavatega sarnanevad siseriiklikud õigusnormid, mis sisaldavad loomade veorumide kõrguse kohta arvandmeid, et vedajad võiksid lähtuda täpsematest normidest kui need, mis on sätestatud nõukogu 19. novembri 1991. aasta direktiivis 91/628/EMÜ, mis käsitleb**

loomade kaitset vedamise ajal ja millega muudetakse direktiive 90/425/EMÜ ja 91/496/EMÜ, mida on muudetud nõukogu 29. juuni 1995. aasta direktiiviga 95/29/EÜ, võivad jääda liikmesriikidele EÜ artiklis 249 antud kaalutusruumi piiresse, kui nad arvestavad selle direktiivi eesmärgiga tagada loomade kaitse vedamise ajal ega takista proportsionaalsuse põhimõtet rikkudes saavutamast samuti selle direktiiviga (muudetud kujul) taotletavaid eesmärke kõrvaldada tehnilised tõkked elusloomadega kauplemisel ja võimaldada vastavate turuorganisatsioonide häireteta tegutsemine. Eelotsusetootluse esitanud kohtu kohustus on kindlaks teha, kas nimetatud õigusnormid arvestavad nende põhimõtetega.

2. Direktiivi 91/628 (muudetud direktiiviga 95/29) lisa VI peatüki punkti 47 D osa tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil on lubatud kehtestada siseriiklik kord, mille kohaselt peab üle 8 tunni kestva veo korral olema 100 kg sigade kohta vähemalt 0,50 m² põrandapinda.

Allkirjad